

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

LYHYTAIKAISTA PERHEHOITOA TARJOAVIEN PERHEHOITAJIEN TUEN TARPEEN SELVITYS

TEKIJÄ:

Reeta Keijonen
SS19KM
21.11.2021

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Reeta Keijonen	
Työn nimi Lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavien perhehoitajien tuen tarpeen selvitys	
Päiväys 21.11.2021	Sivumäärä/Liitteet 30/4
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeudet sekä tukea vanhempia tai muita huoltajia kasvatuksellisissa asioissa. Ensisijaisesti lastensuojelussa pyritään siihen, että lapsi tai nuori voi kasvaa omassa kodissaan, mutta aina se ei ole mahdollista ja silloin tarvitaan sijaishuoltoa.</p> <p>Perhehoito on määritelty ensisijaiseksi sijaishuollon muodoksi lastensuojelulaisissa. Kiireellisessä sijoituksessa lapset ja nuoret pyritään sijoittamaan perheisiin, joissa aikuinen on käyneet tarvittavat koulutukset lyhytkestoisena sijaisperheenä toimimiseksi. Perhehoitajien jaksamista on tuettava, jotta he jaksavat toimia lyhytkestoisena sijaisperheenä.</p> <p>Opinnäytetyössä selvitettiin, kuinka tyytyväisiä Pohjois-Savon lyhytaikaiset perhehoitajat ovat saamaansa tukeen, mitä tukimuotoja he ovat käyttäneet ja kuinka hyödylliseksi he ovat kokeneet tarjolla olevan tuen. Lisäksi tutkittiin miten hyvin lyhytaikaiset perhehoitajat kokevat jaksavansa työssään ja minkälaisen muun tuen he kokivat edistävän heidän jaksamistaan.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Siilinjärven kunnan hallinnoima Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö, jonka työntekijät tarjoavat lastensuojelulain mukaisia palveluita lasten ja lapsiperheiden hyväksi pääsääntöisesti Pohjois-Savon alueella, yhteistyökuntien toimeksiannosta. Uusien perhehoitajien valmentamisen lisäksi Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikössä tuetaan perhehoitajien jaksamista. Lisäksi yksikkö tekee kehittämissyhteistyötä erilaisten järjestöjen kanssa, jotka toimivat tavalla tai toisella lastensuojeluun liittyvien tehtävien parissa.</p> <p>Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikössä ei ole aikaisemmin tutkittu lyhytkestoisten sijaisperheiden jaksamista tai tuen tarvetta, joten tutkimus oli tarpeellinen. Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena, jossa aineisto kerättiin sähköisen kyselyn avulla. Kysely koostui pääsääntöisesti strukturoiduista kysymyksistä ja tulosten analysoinnissa käytettiin tilastollisia menetelmiä.</p> <p>Kyselyyn vastasi yhteensä 24 perhehoitajaa ja vastaukset osoittivat, että perhehoitajat jaksavat pääsääntöisesti hyvin ja kokevat tarjolla olevan tuen tarpeelliseksi. Tulokset osoittivat myös, kuinka jokainen perhehoitaja on yksilö ja tarvitsee hänelle räätälöidyn tuen.</p>	
Avainsanat Lyhytaikainen perhehoito, perhehoitaja, lastensuojelu	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author(s) Reeta Keijonen	
Title of Thesis The Need for Support among Foster Parents Providing Short-term Family Care	
Date 21 November 2021	Pages/Appendices 30/4
Client Organisation /Partners The Child Welfare development unit of Northern Savonia	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of child welfare is to guarantee children's rights and to support parents and other caretakers in taking care of their children. The preferred option is to ensure that a child or adolescent can remain in their own home, but it is not always possible, and, in these cases, foster care is needed.</p> <p>Family care is the primary form of foster care defined in the Child Welfare Act. In emergency placement children are preferably placed in families where adults have completed necessary training to act as short-term foster parents. In order to act as short-term foster parents the well-being of the adults must be supported.</p> <p>This thesis focused on finding out how satisfied the short-term foster parents in the Northern Savonia region are with the support they have received, which forms of support they have used and how useful they find the support system they are provided. Additionally this thesis examined how well they have coped with the workload and what other forms of support they would like to receive.</p> <p>The client of this thesis was the Child Welfare development unit of Northern Savonia. The employees of this unit offer services for children and families defined in the Child Welfare Act mostly in the region of Northern Savonia. In addition to training new foster parents, they support the wellbeing of foster parents. The unit also collaborates with various organizations that work with issues related to child welfare.</p> <p>The wellbeing of foster parents providing short-term family care had not been examined before, thus this study was needed. The study was quantitative, and data were collected with an online questionnaire. The questions were structured and statistical methods were used in the analysis of the answers.</p> <p>24 short-term foster parents answered the questionnaire and the results suggest that their overall wellbeing is good and they find the support system important. Furthermore, the results indicate that each foster parent has unique needs and would benefit from individually tailored forms of support.</p>	
<p>Keywords short-term family care, foster parent, family care</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SUOMALAINEN LASTENSUOJELUJÄRJESTELMÄ.....	7
2.1	Ehkäisevä lastensuojelu.....	7
2.2	Avohuollon tukitoimenpiteet lastensuojelussa	8
2.3	Kiireellinen sijoitus ja huostaanotto	8
2.4	Jälkihuolto.....	9
3	LYHYTAIKAINEN PERHEHOITO LASTENSUOJELUSSA.....	10
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	13
4.1	Tarkoitus ja tavoitteet	13
4.2	Kvantitatiivinen tutkimus ja kysely tutkimusmenetelmänä	13
4.3	Aineiston analysointimenetelmät	15
5	TULOKSET	16
6	POHDINTA.....	21
6.1	Eettisyys ja luotettavuus.....	21
6.2	Ammatillinen kasvu	22
6.3	Hyödynnettävyys ja kehittämisideat	23
	LÄHTEET	24
	LIITE 1: KYSELYN SAATEKIRJE.....	27
	LIITE 2: SÄHKÖINEN KYSELYLOMAKE	28

1 JOHDANTO

Valtaosa vanhemmista ja huoltajista pärjää lasten ja nuorten kasvatuksessa hyvin, mutta osa aikuisista tarvitsee kasvatustehtävässään tukea. Suomen lastensuojelujärjestelmä on luotu turvaamaan lasten ja nuorten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, sekä ehkäisemään heidän kehitystään vaarantavia tekijöitä. Toisinaan lastensuojelutyössä toimivien viranomaisten on turvaututtava sijaishuoltoon ja lastensuojelun viimeisimpään keinoon eli huostaanottoon. (Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon a.)

Vuonna 2019 kiireellisesti sijoitettuja lapsia oli 4 522 lasta, mikä on enemmän kuin koskaan ennen (Forsell, Kuoppala & Säkkinen 2020, 4). Lyhytaikaista sijaishuoltoa tarjoavien perhehoitajien tarve on vuosi vuodelta kasvanut, sillä lastensuojelulain mukaan perhehoito on ensisijainen sijaishuollon muoto. Vuodesta 2012 lähtien lastensuojelulakiin on kirjattu, kuinka perhehoito on laitoshuoltoon nähden ensisijainen sijaishuollon muoto (Lastensuojelulaki 417/200, 50 §). Perhehoidon vahvuuksina nähdään muun muassa lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen kodinomaisessa ympäristössä (Perhehoitoliitto julkaisuaika tuntematon).

Perhehoidon vahvuutena on turvallisten aikuisten pysyvyys lapsen arjessa lyhytaikaisen sijoituksen ajan, kun perhehoitaja ei vaihdu työvuorojen mukaan, toisin kuin lastensuojelulaitoksissa. Perhehoidon ensisijaisuus koskee myös lyhytaikaisia sijoituksia (Kettukuja, Maula & Vaattovaara 2018, 5.) Perhehoidon ensisijaisuuteen pyritään lastensuojelun avohuollon sijoituksessa, kiireellisessä sijoituksessa, huostaanoton jälkeisessä arviointivaiheessa, adoption harkinta-aikana sekä sijaishuollon muutoskohdassa lyhytaikaisen perhehoidon avulla (Pelastakaa lapset ry julkaisuaika tuntematon).

Perhehoitajien jaksamiseen on kiinnitettävä huomiota, jotta sijoitetut lapset ja nuoret saavat hyvää hoitoa ja huolenpitoa. Lastensuojelun keskusliitto on tehnyt kannanoton laadukkaan sijaishuollon toiminnan turvaamisesta, jossa mainitaan perhehoitajien tukemisen olevan tärkeää sijoitetun lapsen turvallisen arjen kannalta (Lastensuojelun keskusliiton politiikkasuositus 2020). Lastensuojelun parissa pääsääntöisesti yksin tehtävä työ voi kuormittaa perhehoitajia kohtuuttomasti, mikäli he eivät saa tarpeeksi tukea esimerkiksi työnohjauksen muodossa. Perhehoitolaissa (263/2015, 15 §) on säädetty millaista tukea perhehoitajat ovat oikeutettuja saamaan, mutta siitä huolimatta kaikki perhehoitajat eivät ole saaneet tarvitsemaansa tukea esimerkiksi työnohjaukseen liittyen (Heino & Säles 2017, 71–72).

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö. Yksikössä ei ole aikaisemmin tutkittu kaikkien heidän toimialueellaan toimivien lyhytkestoisten perhehoitajien tuen tarvetta tai heidän työssä jaksamistaan, joten opinnäytetyöni on tarpeellinen. Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö tarjoaa perhehoitajille retkiä, vertaistapaamisia sekä mentorointia, työnohjausta ja täydennyskoulutusta (Siilinjärvi julkaisuaika tuntematon). Lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavien perhehoitajien tukeminen on kuitenkin sen kunnan vastuulla, jonka kanssa perhehoitaja

on tehnyt toimeksiantosopimuksen. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan velvollisuus tarvittavan tuen järjestämisestä on kirjattu perhehoitolakiin (Perhehoitolaki 263/2015, 15 §).

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, millaisen tuen lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavat perhehoitajat kokevat tarpeelliseksi ja millaista muuta tukea he mahdollisesti kaipaavat. Lisäksi selvitän, kokevatko perhehoitajat sijoittajakuntien ja Pohjois-Savon kehittämissyksikön tarjoaman tuen tarpeelliseksi.

2 SUOMALAINEN LASTENSUOJELUJÄRJESTELMÄ

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lasten kasvuympäristö ja kehitys sekä edistää lasten hyvinvointia. Ensisijainen vastuu lasten huolenpidosta ja kasvatuksesta on aina vanhemmilla ja muilla huoltajilla, mutta osa tarvitsee kasvatustehtävässään tukea tai ei ole tuetustikaan kykeneväinen huolehtimaan lapsistaan. (Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon a.) Lastensuojelua ohjaavat lainsäädäntö, kuten Suomen perustuslaki (1999/731) ja lastensuojelulaki (2007/417), sekä kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joista lastensuojelun kannalta keskeisin on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (Unicef julkaisuaika tuntematon). Keskeisimpiä arvoja lastensuojelussa ovat muun muassa tasavertaisuus, ihmisarvon kunnioittaminen sekä hyvinvointi (Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon b).

Lastensuojelun palvelujärjestelmän tarkoituksena on tarjota lapselle muun muassa tasapainoinen kehitys, mahdollisuus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvallinen itsenäistyminen sekä ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus. Lapsen etu on lastensuojelussa aina ensisijainen. (Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon b.) Lastensuojelun palvelujärjestelmä koostuu ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta, avohuollon tukitoimenpiteistä, kiireellisestä sijoituksesta ja huostaanotosta sekä jälkihuollosta. Lastensuojelua toteutetaan lähtökohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa, mutta tarpeen vaatiessa voidaan toimia vastoin huoltajien suostumusta esimerkiksi kiireellisessä huostaanottotilanteessa. (STM julkaisuaika tuntematon.)

2.1 Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelulain (2007/417, 3 a §) mukaan ehkäisevä lastensuojelu on vanhemmuuden tukemista sekä lasten turvallisen kasvun ja kehityksen varmistamista. Yksi lastensuojelulain keskeisin periaate on ongelmien ehkäisy ja varhainen puuttuminen lasten tilanteisiin. Ehkäisevä lastensuojelu tapahtuu lähtökohtaisesti muiden kuin lastensuojeluviranomaisten kuten sosiaalityöntekijöiden toimesta. Ehkäisevä lastensuojelu ei ole vain sosiaalialan ammattilaisten tehtävä, vaan se kuuluu kaikille lasten parissa toimiville työntekijöille ja kansalaisille (Törrönen, Hänninen, Jouttimäki, Lehto-Lundén, Salovaara & Veistilä 2016, 263).

Ehkäisevän lastensuojelun avulla koko Suomen lapsiväestölle pyritään takaamaan turvallinen ja hyvä lapsuus esimerkiksi poliittisilla päätöksillä kuten vanhempien työssäkäyntiin liittyvillä päätöksillä, alkoholipolitiikalla tai kaupunkisuunnittelulla (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos 2021). Lisäksi ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan peruspalveluissa kuten esimerkiksi neuvoloissa, kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Ehkäisevä lastensuojelu ei siis edellytä lastensuojelun asiakkuutta. Ehkäisevän lastensuojelun on tapahduttava ennen asiakkuutta lastensuojeluun (Araneva 2018, 53).

Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on vähentää korjaavien palveluiden tarvetta eli avohuollon tukitoimia, kiireellisiä sijoituksia ja huostaanottoja, jolloin lastensuojelun asiakkuudet vähenevät (Törrönen ym. 2016, 254). Riitta Laakso on maininnut tutkimuksessaan kuinka huostaanotettujen lasten ja nuorten määrä on lisännyt avohuollon palvelujen ja ehkäisevän lastensuojelun merkitystä. Niin sanottuja matalankynnyksen palvelujen riittävästä saatavuudesta on huolehdittava ja lisäksi on

kiinnitettävä huomiota ehkäisevien palveluiden saatavuuteen. (Laakso 2019,14.) Tähän tarpeeseen pyritään vastaamaan sote-uudistuksessa, jossa korostetaan peruspalveluiden sekä ehkäisevän työn merkitystä (STM 2020, 18).

2.2 Avohuollon tukitoimenpiteet lastensuojelussa

Lapsiperheitä voidaan auttaa tarjoamalla heille avohuollon tukitoimenpiteenä sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita, jolloin lastensuojelun asiakkuutta ei edellytetä. Tällaisia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita ovat esimerkiksi perhetyön tarjoama apu sekä tuki omien voimavarojen käyttöön. (Forsell ym. 2020, 12.) Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita ovat lisäksi muun muassa valvotut tapaamiset, kotipalvelu sekä kasvatus- ja perheneuvonta (Törrönen ym. 2016, 247).

Lastensuojeluasiakkuuden syntyessä, avohuollon tukitoimenpiteet ovat ensisijaisia muihin toimenpiteisiin nähden, mutta se ei tarkoita sitä, että kaikki avohuollon tukitoimet on kokeiltava ennen muihin toimenpiteisiin ryhtymistä. Lapsen tilanne voi olla jo niin vakava ja hänen turvallisuutensa ja hyvinvointinsa vaarantunut, jolloin ryhdytään välittömästi muihin kuin avohuollon toimenpiteisiin. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi kiireellinen sijoitus tai huostaanotto. (Araneva 2018, 61–62.)

Avohuollossa lapsi tai nuori voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle, kun se tapahtuu huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumuksella. Avohuollon sijoitukseen voidaan päätyä, mikäli se riittää turvaamaan lapsen tai nuoren kehityksen ja hyvinvoinnin, eikä sijoituksen aikana tarvitse käyttää rajoitustoimenpiteitä. (Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon c.) Avohuollon sijoituksessa korostuu lapsen sekä hänen vanhempiensa ja viranomaisten välinen yhteistyö ja vanhemmat voivat halutessaan päättää sijoituksen milloin vain. Lastensuojelun asiakkuus ei poista vanhempien tai muiden huoltajien ensisijaista kasvatusvastuuta (Törrönen ym. 2016, 254–255). Avohuollon sijoitusta voidaan käyttää esimerkiksi, mikäli nuoren ja vanhempien välit ovat niin kireät, ettei yhteiselosta ole turvallista tai silloin, kun lapsen vanhemmat harkitsevat hänen luovuttamistaan adoptoitavaksi (Kettukuja ym. 2018, 9). Avohuollon tukitoimenpiteiden avulla pyritään korjaamaan lapsen kehitykselle aiheutuneita vahinkoja ja estämään uusien vahinkojen syntyminen tai jo olemassa olevien vahinkojen paheneminen (Araneva 2016, 159).

2.3 Kiireellinen sijoitus ja huostaanotto

Lastensuojelulain mukaan lapsen tarvitsema hoito ja huolenpito voi vaatia kiireellisen sijoituksen järjestämisen, mikäli muut keinot eivät ole riittäviä tai lapsi on välittömässä vaarassa.

Lastensuojelulaissa kiireellisen sijoituksen kestoksi on määrätty 30 vuorokautta, jota voidaan jatkaa vielä toiset 30 vuorokautta, mikäli lastensuojelutoimenpiteistä ei ole mahdollista päättää ilman lisäselvityksiä. (Lastensuojelulaki 417/2007, 38 a §.) Kiireellinen sijoitus on siis aina määräaikainen ja sen aikana tehdään päätös siitä, palaako lapsi takaisin vanhempiensa luo vai otetaanko hänet huostaan (Kettukuja ym. 2018, 10).

Huostaanotto on lastensuojelullisista keinoista kaikkein viimesijaisin vaihtoehto, jolla turvataan lapsen kasvu ja kehitys. Huostaanotossa lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestäminen siirtyy viranomaisten vastuulle. (Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon d.) Huostaanotto

nähdään aina toistaiseksi voimassa olevana niin, että tavoitteena on lapsen palautuminen biologisten vanhempiansa luokse (Enroos, Heino & Pösö 2016, 25). Kiireellisessä sijoituksessa ja huostaanotossa on muistettava lastensuojelua koskeva hienovaraisuuden vaatimus. Tällöin edellä mainitsemiani toimenpiteitä järjestettäessä on muistettava huolehtia lapsen turvallisuudesta sekä kunnioitettava lapsen yksityisyyttä ja ihmisarvoa (Araneva 2018, 59).

2.4 Jälkihuolto

Jälkihuoltoa järjestetään lapselle tai nuorelle sijaishuollon päättymisen jälkeen tai avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen jälkeen, mikäli sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. Jälkihuolto päättyy viimeistään nuoren täyttäessä 25 vuotta tai kun lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä avohuollon sijoituksen jälkeen on kulunut viisi vuotta. Jälkihuollosta vastaa lapsen tai nuoren sijaishuollosta vastaava kunta. (Lastensuojelulaki 417/2007, 75 §.)

Jälkihuollon tarkoituksena on turvata aikuistuvan nuoren itsenäinen elämä tai tukea lapsen kotiutumista sijaishuollon päätyttyä. Jälkihuolto suunnitellaan vastaamaan jokaisen lapsen tai nuoren yksilöllisiä tarpeita. Siihen voi kuulua apua tulevaisuuden suunnitteluun, tukea työllistymiseen ja harrastuksiin, taloudellinen tuki esimerkiksi itsenäistymisvarojen muodossa ja vertaistukiryhmiin osallistumista. (Pukkio & Hipp 2016, 6, 15.)

3 LYHYTAIKAINEN PERHEHOITO LASTENSUOJELUSSA

Lyhytaikainen perhehoito on osa lastensuojelun palvelujärjestelmää ja sitä tarvitaan silloin kun lapsen ei ole syystä tai toisesta turvallista olla syntymävanhempiansa luona. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää myös esimerkiksi adoption harkinta-ajaksi (Kettukuja ym. 2018, 4).

Lapsen tai nuoren kannalta lyhytaikainen sijoitus perheeseen tarjoaa monia hyviä, kasvua ja kehitystä tukevia puolia, kuten yksilöllisen hoivan ja huolenpidon, mallin perhe-elämästä ja mahdollisesti pysyviä ihmissuhteita (Eksote 2021, 1). Kiireellisessä sijoituksessa lapsi tai nuori pyritään lastensuojelulain (417/2007, 50 §) mukaisesti sijoittamaan ensisijaisesti perheeseen, mutta joskus sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti perhehoidossa vaan tarvitaan vaativampaa laitoksessa järjestettävää hoitoa.

Taloudellisesta näkökulmasta perhehoito on yhteiskunnalle edullisin sijaishuollon muoto, joten sitä olisi suotavaa hyödyntää lyhytaikaisissa sijoituksissa. Kuusikko-työryhmä vertaili vuoden 2020 sijoitusten hoitovuorokausien keskimääräisiä kustannuksia eri yksiköissä ja perhehoito oli selkeästi edullisin sijaishuollon muoto 99 euron keskimääräisellä vuorokausihinnallaan. Toiseksi edullisinta oli luvanvarainen perhehoito eli perhekotiin sijoitus 185 euron vuorokausi hinnalla, kun taas kalleinta oli laitoshoidon lähes neljänsadan euron vuorokausi hinnalla. Perheeseen sijoittaminen on siis karkeasti ottaen puolet tai jopa kolme kertaa halvempaa kuin laitokseen tai perhekotiin sijoittaminen. (Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 2021, 47.)

Lyhytaikaisena perhehoitajan toimiminen ei kosketa vain tehtävässä toimivaa aikuista, vaan koko perhettä. Perheen aikuisten on tärkeää huomioida omat valmiudet lyhytaikaisena perhehoitajana toimimiseksi ja lisäksi aikuisten on oltava tietoisia, kuinka se vaikuttaa perheen lapsiin. Vaihtuvuus perheen kokoonpanossa on stressaavaa, joten on tärkeää, että perheen tilanne on tasapainoinen ja perheen voimavarat ovat kunnossa (Kettukuja ym. 2018, 13).

Lyhytaikaiseksi perhehoitajiksi haluavien on ensin käytävä PRIDE-valmennus, joita järjestävät useat tahot kuten kunnat, kaupungit, yksityiset yritykset sekä yhdistykset. Lyhenne PRIDE tulee sanoista Parents Resources for Information Development Education. (Pesäpuu ry 2021.)

Ennakovalmennuksen suorittaminen on pakollista kaikille perhehoitajiksi haluaville, sillä se on kirjattu perhehoitolakiin (263/2015, 6 §). Valmennuksessa annetaan tietoa, millaisia valmiuksia sijaisvanhempana tarvitaan ja omia valmiuksia sijoitetun lapsen tarpeisiin vastaamisessa arvioidaan yhdessä kouluttajien kanssa (Pynnönen 2016, 16). Valmennuksen tavoitteena on antaa tietoa sijaisvanhempana toimimisesta, jotta päätös sijaisperheeksi ryhtymisestä olisi varmasti tietoinen. PRIDE-valmennuksen pääteemoina ovat viisi sijaisvanhemmalle tärkeää valmiutta, jotka Pesäpuu ry on listannut. Valmiudet ovat:

1. Lapsen suojeleminen ja hoivaaminen
2. Lapsen yksilöllisen kehityksen tukeminen
3. Lapsen suhteiden tukeminen hänelle läheisiin ihmisiin
4. Lapsen sitoutuminen ja jatkuvuuden edistäminen lapsen elämässä
5. Yhteistyön tekeminen lapsen asioissa

PRIDE-valmennuksen lisäksi lyhytkestoista perhehoitoa tarjoavaksi perhehoitajiksi haluaville järjestetään erillisiä täydennyskoulutuksia, sillä lyhytkestoisena sijaisperheenä toimiminen poikkeaa pitkäkestoisen sijaisperheen arjesta muun muassa arviointityöskentelyn osalta.

Täydennyskoulutuksen jälkeen perheet voivat toimia lyhytaikaisina sijaisperheinä.

Lapsi tulee lyhytaikaiseen perhehoitoon hyvin lyhyellä varoitusajalla ja se voi tapahtua mihin vuorokauden aikaan tahansa. Perhehoitajilla ei välttämättä ole lapsen ikää ja sukupuolta enempää alkutietoja. Sen vuoksi perhehoitajien on osattava kohdata lapsi kriisin keskellä tukien ja rauhoittavasti epävarmassa tilanteessa. Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajan tehtävänä ei ole vain lapsen perustarpeista huolehtiminen, vaan perhehoitajan toimenkuvaan kuuluu myös arviointityöskentelyä. Arviointityöskentelyssä perhehoitaja kuuntelee ja havainnoi lasta lyhytaikaisen sijoituksen ajan ja raportoi havainnoistaan viranomaisille kuten esimerkiksi sosiaalityöntekijälle ja mahdollisesti myös poliisille. (Kettukuja ym. 2018, 6.)

Lyhytaikainen perhehoito voi yhden viranomaisen päätöksellä kestää 30 vuorokautta. Mikäli siihen mennessä ei ole saatu selvyttä lapsen tilanteeseen, voi toinen viranomainen jatkaa sijoitusta toiset 30 vuorokautta. Kuitenkin on muistettava, että kiireellinen sijoitus voi kestää myös alle 30 vuorokautta, sillä sijoitusta ei ole tarpeen pitkittää, mikäli lapsen on turvallista palata kotiinsa. Lyhytaikainen sijoitus voi myös kestää yli 60 päivää, mikäli viranomaisen laatima huostaanottoa koskeva hakemus on toimitettu tai on jo vireillä hallinto-oikeudessa (Enroos ym. 2016, 133.) Lyhytaikaisessa sijoituksessa perhehoitajien on elettävä tietynlaisessa epävarmuudessa sen suhteen, asuuko kiireellisesti sijoitettu lapsi tai nuori heillä vain viikon vai muutaman kuukauden.

Lyhytaikainen perhehoito on haastava perhehoidon muoto, sillä siinä ei ole kyse pelkästään lapsen tai nuoren huolenpidosta, vaan se on eräänlaista kriisityötä, kun lapsi tai nuori tulee kriisiytyneen perhetilanteensa takia tuntemattomaan sijaisperheeseen asumaan. Lyhytkestoisena perhehoitajana toimiminen altistaa myötätuntostressille ja -uupumukselle sekä sijaistraumatisoitumiselle, joten perhehoitajat tarvitsevat tukea työssään jaksamiseksi. (Vaattovaara & Maula 2010, 37.)

Lisäksi sijoitetusta lapsesta luopuminen voi olla iso emotionaalisesti kuormittava tekijä, vaikka luopumiseen olisikin varautunut. Emotionaalisen kuormituksen lisäksi arki voi olla hyvin kuormittavaa kiireellisesti sijoitetun lapsen oireilun vuoksi. Lapsi on voinut kokea hyvin voimakkaasti traumatisoivia tilanteita ennen sijoitusta ja lisäksi kiireellinen sijoitus itsessään voi olla traumaattinen kokemus, joten ei ole ihme, että sijoitettu lapsi voi oireilla esimerkiksi uneen liittyvillä ongelmilla, passiivisuudella tai levottomuudella (Kettukuja ym. 2018, 24).

Perhehoitolaissa (263/2015, 15 §) on määritelty kunnan tai kuntayhtymän vastaavan perhehoitajalle tarjottavasta tuesta, jota on tarjottava riittävästi. Laissa ei kuitenkaan määritellä minimivaatimuksia riittäväksi tueksi esimerkiksi työnohjauksen, mentoritoiminnan tai muiden tukitoimien suhteen. Perhehoitajan oikeus vapaaseen on kuitenkin perhehoitolaissa (263/2015, 13 §) määritelty niin, että perhehoitajalla on oikeus yhteen vapaapäivään toimiessaan vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana kalenterikuukautta kohti. Lisäksi perhehoitajalle on osoitettava vastuutyöntekijä jokaista sijoitettua lasta tai nuorta varten, joka vastaa tarvittavan tuen järjestämisestä (perhehoitolaki 263/2015, 15 §).

Perhehoito on sijaishuollon edullisin muoto, joten se on taloudellinen vaihtoehto yhteiskunnalle. Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2019 raportissa suositellaan kuntia käyttämään ja kehittämään perhehoitoa kustannusten hillitsemiseksi ja tarjoamaan perhehoitajille tukipalveluita (Noro 2019, 64). Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna perhehoitajien jaksamisesta on tärkeää huolehtia, jotta perhehoitajia riittää tulevaisuudessakin.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö, joka tuottaa lastensuojelulain mukaisia palveluita ja tekee yhteistyötä alueen muiden lastensuojelun parissa toimivien tahojen kanssa. Yksikkö on mukana lastensuojelulain mukaisten palveluiden kehittämisessä esimerkiksi yhteistyössä Pesäpuu ry:n kanssa. Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö päivittää ja ylläpitää sijaisperheiden rekisteriä ja on kehittänyt yhdessä Kuopion kaupungin ja Siilinjärven kunnan kanssa lyhytkestoisten sijaisperheiden päivystysrinkitoimintaa vuodesta 2016 alkaen.

Yksikössä työskentelee johtavan sosiaalityöntekijän lisäksi kaksi sosiaalityöntekijää sekä perhehoidonohjaaja, jotka työskentelevät yhteistyössä kolmentoista Pohjois-Savon kunnan kanssa. Jokaisella henkilöstön jäsenellä on pätevyys toimia PRIDE-valmentajana. Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikössä rekrytoidaan ja koulutetaan tuki- ja sijaisperheitä sekä järjestetään täydennyskoulutuksia esimerkiksi lyhytaikaiseksi perhehoitajaksi. Kehittämissyksikkö ylläpitää tuki- ja sijaisperheiden rekisteriä, järjestää lastensuojelun koulutuksia sekä tarjoaa konsultaatiota. Kehittämissyksikössä tuetaan perhehoitajia muun muassa järjestämällä vertaistapaamisia, retkiä, työnohjausryhmiä sekä mentoritoimintaa.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tein tutkimuksellisen opinnäytetyön, jonka tavoitteena oli selvittää, kuinka tyytyväisiä Pohjois-Savon lyhytaikaiset perhehoitajat ovat saamaansa tukeen, mitä tukimuotoja he ovat käyttäneet ja kuinka hyödylliseksi he ovat kokeneet tarjolla olevan tuen. Lisäksi selvityksen kohteena oli, miten hyvin lyhytaikaiset perhehoitajat kokevat jaksavansa työssään ja minkälaisen muun tuen he kokivat edistävän heidän jaksamistaan. Koko perheen jaksaminen ja hyvinvointi on erittäin tärkeää lyhytaikaisena perhehoitajana toimimisessa, mutta olen rajannut opinnäytetyöni koskemaan vain lyhytaikaisina perhehoitajina toimivia aikuisia.

Tutkimukseni perusjoukko koostui Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön rekisterissä olevista lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavista perhehoitajista. Heitä oli kyselyn lähettämishetkellä yhteensä 79 henkilöä ja koko joukko muodosti myös tutkimukseni otoksen. Sähköpostikyselyissä vastauskato on yleensä suuri, sillä sähköpostikyselyihin ei välttämättä jakseta vastata tai vastaaminen unohtuu (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2020, 25). Sen vuoksi en halunnut rajata otosta pienemmäksi, jotta tutkimuksen luotettavuus ei kärsisi liian pienen vastaajamäärän vuoksi. Lisäksi Vilka (2007, 16) suosittelee suurta, vähintään sadan henkilön, otosta mikäli kyse on määrällisestä tutkimuksesta. Sen vuoksi otosta ei ole tutkimuksessa rajattu pienemmäksi.

4.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Tämän tutkielman tutkimuskohteena on perhehoitajien jaksaminen ja tarkoituksena on tuottaa tietoa Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikölle heidän rekisterissään olevien lyhytaikaisten perhehoitajien tuen tarpeesta. Tutkimuskysymyksinä ovat seuraavat kysymykset:

1. Miten hyvin lyhytaikaiset perhehoitajat kokevat jaksavansa työssään?
2. Kuinka hyödylliseksi lyhytkestoiset perhehoitajat ovat kokeneet tarjolla olevan tuen?
3. Minkälaisen muun tuen lyhytkestoiset perhehoitajat kokevat edistävän heidän jaksamistaan?

Lastensuojelun kehittämissyksikkö voi tarvittaessa muuttaa tarjottavia tukimuotoja ja välittää tutkimustulokset yhteistyökunnille. Toimeksiantaja saa toteuttamastani tutkimuksesta tarvitsemaansa tietoa lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavien perhehoitajien jaksamisesta ja tuen tarpeesta. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut laatusuosituksen perhehoidon toteutumisesta, jossa on mainittu muun muassa, että perhehoitajien on saatava tarvitsemansa tuki tehtävässä toimimisessa ja lisäksi tukea on saatava yllättävien tilanteiden ratkaisemiseksi (Malja, Puustinen-Korhonen, Petrelius & Eriksson 2020, 64–65). Tutkimuksen avulla Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön työntekijät näkevät, millä keinoilla he pystyvät parhaiten tukemaan lyhytkestoisten perhehoitajien jaksamista Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositusten mukaisen perhehoidon mahdollistamiseksi.

4.2 Kvantitatiivinen tutkimus ja kysely tutkimusmenetelmänä

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvantitatiivisen tutkimuksen. Hanna Vilkan (2007,13) mukaan kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella saadaan yleiskuva muuttujien välisistä suhteista ja eroista sekä pyritään selittämään tutkittavaa ilmiötä numeerisesti. Myös Tähtinen ym. (2020, 13) kirjoittavat määrällisen tutkimuksen tavoitteeksi tutkittavan ilmiön selittämisen nimenomaan

numeroiden muodossa. Määrällisessä tutkimuksessa tulokset esitetään numeerisesti, joten tilastolliset analyysimenetelmät ovat tärkeässä roolissa tässä tutkimusmenetelmässä. Määrällisen tutkimuksen yleisin aineistonkeruumenetelmä on kysely (Kananen 2015, 201), joten valitsin sen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi.

Kyselyssä on tutkimusmenetelmänä paljon hyviä puolia, kuten suuren otoksen tavoittaminen, menetelmän nopeus ja edullisuus (Tähtinen ym. 2020, 25). Kyselylomakkeen laatiminen vie aikaa, mutta valmiin lomakkeen voi helposti lähettää lukemattomalle määrälle ihmisiä ja vieläpä ilmaiseksi. Sähköisen kyselyn haittapuolena puolestaan on usein vähäinen vastausmäärä, jolloin vastausprosentti saattaa jäädä vain kymmeneen prosenttiin (Kananen 2015, 208). Muita haittapuolia ovat väärinymmärrysten vaikea kontrollointi ja se, ettei tutkijalla ole varmuutta siitä, kuinka rehellisesti ja huolellisesti kysymyksiin on vastattu (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195).

Kyselytutkimuksessa kyselylomakkeen suunnittelemisen on erittäin tärkeässä roolissa, sillä koko tutkimus riippuu siitä, kuinka hyvin lomakkeen kysymykset on laadittu (Vehkalahti 2014, 20). Otoksatoa voi sähköistä kyselyä käytettäessä ehkäistä panostamalla mahdollisimman houkuttelevaan kyselyyn. Esimerkiksi kun linkki kyselyyn lähetetään, on saatesähköpostin oltava lyhyt ja ytimekäs. Myös itse kyselyn on oltava mahdollisimman lyhyt ja sen olisi hyvä sisältää enimmäkseen strukturoituja kysymyksiä, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot (Kananen 2015, 2017). Tällöin kyselyyn vastaaminen on nopeaa, eivätkä vastaajat koe kyselyyn osallistumista työlääksi.

Laatimani kyselylomake (liite 2) koostui kolmesta erilaisesta osiosta, jotka olivat taustakysymykset, jaksaminen ja tyytyväisyys sekä tukipalvelut. Taustakysymykset koostuivat kyselylomakkeen kolmesta ensimmäisestä kysymyksestä, joissa määriteltiin mihin lyhytkestoisten perhehoitajien tyhmään vastaaja kuuluu, kuinka kauan hän on toiminut lyhytaikaisena perhehoitajana ja kuinka monta lyhytaikaisesti sijoitettua lasta perheessä on ollut kuluneen vuoden aikana. Jaksamista ja tyytyväisyyttä selvitin kyselylomakkeen keskivaiheilla liukukytkimellä varustetuilla vastausvaihtoehdoilla. Kyselyn neljännessä kysymyksessä vastaajan tuli arvioida sen hetkistä jaksamistaan asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoitti heikkoa ja 10 erinomaista. Viidennessä kysymyksessä puolestaan vastaajien tuli samaisella asteikolla arvioida tyytyväisyyttään kehittämyksiköltä ja sijoittajakunnalta saamaansa tukeen. Vastausvaihtoehdot 0 tarkoitti, ettei ole ollenkaan tyytyväinen ja 10 puolestaan, että on erittäin tyytyväinen.

Kyselylomakkeen neljä viimeistä kysymystä koskivat tukipalveluita kuten, mitä tukipalveluita vastaajat olivat käyttäneet ja kuinka hyödylliseksi he kokivat eri tukimuodot, jotka kysymykseen oli listattu. Lisäksi kahdella avoimella kysymyksellä vastaajat pääsivät vapaasti kirjoittamaan mielteitään heille tarpeellisista tukimuodoista, joita ei aikaisemmissa kysymyksissä ollut tullut esille.

Toimeksiantajani lähetti kyselyn sähköpostitse 79 perhehoitajalle 13.7. ja vastausaika oli määritelty heinäkuun loppuun asti. Muistutusviesti perhehoitajille lähetettiin 27.7. ja vastausaika pidennettiin toisen muistutusviestin yhteydessä 8.8. asti. Tällä tavalla yritimme yhdessä toimeksiantajani kanssa saada vielä enemmän vastauksia. Kävi kuitenkin ilmi, ettei vastausajan pidentäminen tai muistutusviestien lähettäminen tuonut yhtään uusia vastauksia, vaan kaikki halukkaat olivat vastanneet kyselyyn heti.

4.3 Aineiston analysointimenetelmät

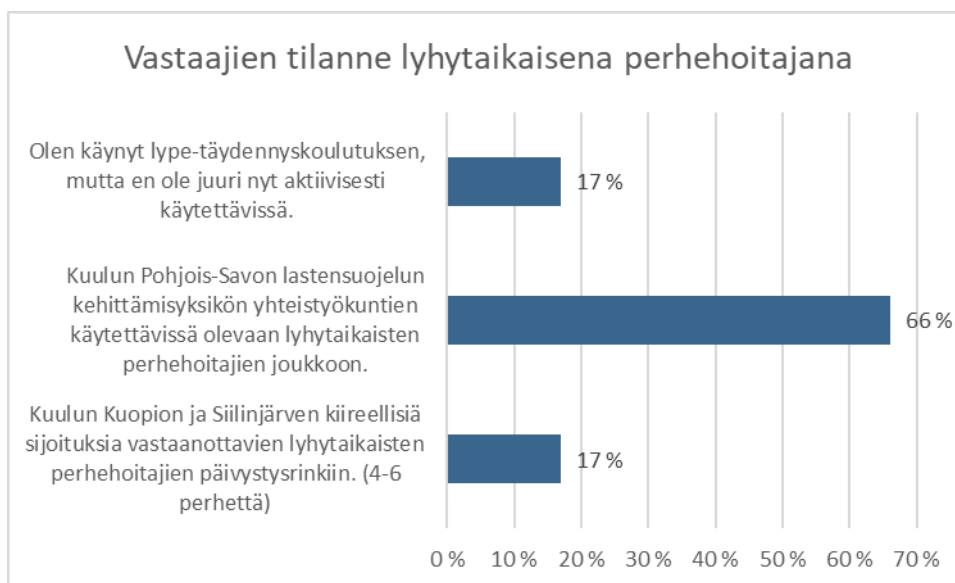
Käytin kyselylomakkeessa Likertin asteikkoa, jonka avulla vastaaja pystyi ilmaisemaan muun muassa sen, kuinka tarpeellisena hän koki erilaiset tukipalvelut. Likertin asteikko on tavallisimmin 5- tai 7-portainen (Hirsjärvi ym. 2009, 200). Kyselylomaketta laatiessa päädyin 5-portaiseen asteikkoon, jotta vastausvaihtoehtoja ei olisi liian paljon.

Suora jakaumamallin mukainen esitystapaa eli yksisuuntainen frekvenssijakauma sopii hyvin aineiston analysointiin ja tulosten esittämiseen, kun kysymyksissä on käytetty Likertin asteikkoa (Karjalainen 2010, 39). Päädyin käyttämään frekvenssijakaumaa, sillä sen avulla pystyn esittämään tulokset selkeästi ja tiivistetysti. Lisäksi se, että en ole aikaisemmin käyttänyt tilastollisia menetelmiä tutkimuksessa, tuki päätöstäni valita sopivan yksinkertainen analyysimenetelmä. Toin kerätyn aineiston Webropolista Excel-ohjelmaan ja laadin Exceliä apuna käyttäen frekvenssijakauman mukaisia taulukoita, joiden avulla pystyin esittämään tulokset selkeästi.

Avointen kysymysten kohdalla frekvenssijakauma ei ollut käyttökelpoinen tapa analysoida ja raportoida tuloksista, joten avointen kysymysten vastauksiin minun oli perehdyttävä yksi kerrallaan. Huomioin tulosten esittämisessä kaikki vastaukset, vaikka osassa ei vastattukaan suoraan esittämäni kysymykseen. Jokaisessa vastauksessa kävi kuitenkin ilmi, millaista tukea vastaajat kaipaavat ja mistä he kokevat hyötyvänsä, joten sen vuoksi ne olivat tärkeitä tutkimukselle. Avointen kysymysten esittämisessä päädyin taulukoiden sijaan kirjoittamaan vastauksista ja niihin liittyvistä havainnoista. Tutkimuksen tulokset ovat pääsääntöisesti esitetty frekvenssijakauman mukaisesti taulukkomuodossa, mutta myös kirjoitetun tekstin muodossa avointen kysymysten osalta.

5 TULOKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, millaisen tuen lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavat perhehoitajat kokevat tarpeelliseksi ja millaista muuta tukea he mahdollisesti kaipaavat. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka tarpeelliseksi perhehoitajat kokevat Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön sekä sijoittajakunnilta saamansa tuen. Kyselyyn vastasi yhteensä 24 lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavaa perhehoitajaa, joten kyselyn vastausprosentiksi muodostui 30,4 %.

KUVA 1. Vastaajien tilanne lyhytaikaisena perhehoitajana (n=24). (Keijonen 2021 a)

Taulukosta 1 selviää, että suurin osa (n=16) vastaajista kuului Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön yhteistyökuntien käytettävissä olevaan lyhytaikaisten perhehoitajien joukkoon. 17 % (n=4) kuului Kuopion ja Siilinjärven yhteiseen päivystysryhmiin, jossa on yhteensä 5 perhettä. Loput neljä vastaajaa olivat käyneet lyhytaikaiseksi sijaisperheeksi valmentavan täydennyskoulutuksen, mutta eivät olleet syystä tai toisesta kyselyn vastaamishetkellä toimeksiantajan käytettävissä.

KUVA 2. Kuinka kauan vastaajat ovat toimineet lyhytaikaisena perhehoitajana (n=23). (Keijonen 2021 b.)

Perhehoitajien vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti toisen kysymyksen kohdalla, jossa kysyttiin, kuinka monta vuotta henkilö on toiminut lyhytaikaisena perhehoitajana. Kuvasta 2 selviää, kuinka eniten vastaajia eli 30,4 % (n=7) oli toiminut 1–3 vuotta lyhytaikaisena perheenä. Alle vuoden toimineita perhehoitajia oli viisi henkilöä ja saman verran (n= 5) oli toiminut yli kuusi vuotta lyhytaikaisena perhehoitajana. 4-6 vuotta toimineita oli 26,1 % (n= 6) ja yksi vastaaja jätti vastaamatta tähän kysymykseen, sillä heille ei ollut tarjottu vielä yhtään lasta lyhytaikaiseen sijoitukseen.

KUVA 3. Kuinka kauan vastaajat ovat toimineet lyhytaikaisena perhehoitajana (n=23). (Keijonen 2021 c)

Kolmannessa taustakysymyksessä vastaajia pyydettiin valitsemaan valmiista vasutusvaihtoehtoista, kuinka monta lasta heidän perheessään on ollut lyhytaikaisesti sijoitettuna viimeisen vuoden aikana. Kuvasta 3 voi nähdä, että selkeästi suosituin vastausvaihtoehto oli 1-5 lasta, sillä sen valitsivat puolet (n=12) vastaajista. Toiseksi eniten vastauksia eli 16,7 % (n= 4) sai 6-10 lasta ja kolmanneksi eniten 13 % (n= 3) vastasi ei yhtään lasta. 16-20 lasta oli ollut kuluneen vuoden aikana lyhytaikaisesti sijoitettuna 2 perhehoitajan luona ja saman verran (n =2) oli perhehoitajia, joilla oli ollut yli 20 lasta lyhytaikaisesti sijoitettuna viimeisen vuoden aikana. Yhdessä perheessä oli ollut kuluneen vuoden aikana 11–15 lyhytaikaisesti sijoitettua lasta.

TAULUKKO 1. Vastaajien tämänhetkinen jaksaminen lyhytaikaisena perhehoitajana (n=24).

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
6	10	8,8	9	211	1,2

Vastaajia pyydettiin arvioimaan heidän tämänhetkistä jaksamistaan lyhytaikaisena perhehoitajan. Vastausvaihtoehdon pystyi valitsemaan liukukytkimellä ja vaihtoehdot olivat 0 ja 10 välillä nollan ollessa heikko ja 10 erinomainen. Kaikki 24 vastaajaa vastasivat kysymykseen ja taulukosta 4 näkee, kuinka vastausten keskiarvoksi tuli 8,8. Pienin valittu vastausvaihtoehto oli 6 ja isoin 10. Vastausten mediaani ollessa 9 ja keskihajonnan ollessa 1,2 vastaajien voidaan todeta jaksavan lyhytaikaisina perhehoitajina hyvin.

TAULUKKO 2. Vastaajien tyytyväisyys saamaansa tukeen (n=24).

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
2	10	7,8	8,5	186	2,4

Kyselyn viidennessä kysymyksessä kartoitettiin vastaajien tyytyväisyyttä sijoittajakunnalta ja kehittämissyksiköltä saamaansa tukeen. Näissä vastauksissa hajontaa oli edellistä kysymystä enemmän keskihajonnan ollessa 2,4 (taulukko 2). Tähänkin kysymykseen pystyi vastaamaan liukukytkimen avulla vastausvaihtoehtojen ollessa 0:sta 10:neen. Taulukosta 2 näkee, että vastausten keskiarvoksi muodostui 7,8 minimiarvon ollessa 2 ja maksimiarvon 10. Tämä kysymys herätti vastaajissa jonkin verran eriäviä mielipiteitä, mutta vastausten keskiarvo osoittaa perhehoitajien olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä saamaansa tukeen.

KUVA 4. Vastaajien käyttämät tukimuodot (n=23). (Keijonen 2021 d)

Kyselyssä selvitettiin, mitä sijoittajakunnan tai kehittämissyksikön tarjoamia tukimuotoja vastaajat ovat lyhytaikaisena perhehoitajan käyttäneet kysymystaulukon avulla, johon oli listattu erilaisia tukimuotoja. Jokaisen tukimuodon kohdalla vastaajat pystyivät valitsemaan "kyllä" tai "en" vaihtoehdon sen mukaan, olivatko he joskus käyttäneet kyseistä tukea vai eivät. Käytetyimmät tukimuodot olivat puhelu sosiaalityöntekijän kanssa (95,7 %) sekä muilta perhehoitajilta saatu tuki (91,3 %). Vähiten käytettyjä olivat mentoritoiminta (21,6 %) ja perhehoitajan vapaat (30,4 %). Kuva 6 osoittaa kyllä-vastausten prosentuaalisen määrän, josta selviää, kuinka paljon mitäkin tukimuotoa on vastaajien keskuudessa käytetty. Näiden tulosten perusteella on tärkeää, että sosiaalityöntekijä on tavoitettavissa ja hänellä on aikaa perhehoitajille.

Kyselyn seitsemäs kysymys oli avoin, sillä halusin selvittää, ovatko lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavat perhehoitajat käyttäneet muita, kuin edellisessä kysymyksessä lueteltuja tukimuotoja ja mitä mieltä he olivat niistä. Vastauksia tuli yhteensä kahdeksan, joista kolmessa kerrottiin tarpeellisesta tukimuodosta, jollaista ei kyselyssä aikaisemmin tullut ilmi. Kahdessa vastauksessa

mainittiin siivousraha ja kerran kuukaudessa käyvä siivoaja. Yhdessä vastauksessa mainittiin oman perheen tuki. Lopuissa vastauksissa keuhuttiin mentoritoimintaa (2 vastausta), kritisoitiin vapaiden ja lomien järjestämisen vaikeutta (2 vastausta) ja viimeisessä vastauksessa kaikkia kehittämisyksikön tarjoamia tukia keuhuttiin.

	1	2	3	4	5
Järjestetyt vertaistapaamiset	0 %	0 %	31,80 %	31,80 %	36,40 %
Kehityskeskustelut	0 %	4,60 %	31,30 %	31,80 %	31,80 %
Lype-ringin kehittämistapaamiset	0 %	9,50 %	31,80 %	42,90 %	9,50 %
Mentoritoiminta	0 %	18,20 %	27,20 %	27,30 %	27,30 %
Muilta perhehoitajilta saatu tuki	0 %	0 %	0 %	18,20 %	81,80 %
Perhehoitajan vapaat	4,50 %	9,10 %	9,10 %	18,20 %	59,10 %
Kehittämisyksikön koordinoimat retket	0 %	4,50 %	36,40 %	45,50 %	13,60 %
Kehittämisyksikön tiedottamat webinaarit	4,60 %	4,60 %	22,70 %	54,50 %	13,60 %
Puhelu sosiaalityöntekijän kanssa	0 %	0 %	0 %	18,20 %	81,80 %
Tapaaminen sosiaalityöntekijän kanssa	0 %	0 %	0 %	18,20 %	81,80 %
Työnohjaus	0 %	9,10 %	18,20 %	22,70 %	50 %
Täydennyskoulutus	0 %	0 %	4,50 %	45,50 %	50 %

KUVA 5. Perhehoitajien arviot eri tukitoimien tarpeellisuudesta heille (n=22). (Keijonen 2021 e)

Toiseksi viimeisessä kysymyksessä vastaajien tuli valita asteikosta 1–5 sopivin vaihtoehto sen mukaan, kuinka tarpeelliseksi he kokivat aikaisemmin listatut tukimuodot. Vastausvaihtoehdot oli kyselylomakkeessa selitetty seuraavalla tavalla: 1= en lainkaan tarpeelliseksi, 2 =vähän tarpeelliseksi, 3= en osaa sanoa, 4= melko tarpeelliseksi, 5= todella tarpeelliseksi. Oli tärkeää tarjota vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”, sillä kaikkia tukimuotoja ei välttämättä ole tarjottu Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisyksikön tai sijoittajakuntien toimesta kaikille perhehoitajille.

Kuvasta 5 on havaittavissa, kuinka käytetyimmät tukimuodot nousivat vastauksissa kaikista hyödyllisimmiksi. Näitä tukimuotoja olivat tapaaminen sekä puhelu sosiaalityöntekijän kanssa ja muilta perhehoitajilta saatu tuki, jotka jokainen vastaaja koki tarpeelliseksi. Vaikka perhehoitajien vapaat olivat aikaisemman kysymyksen perusteella yksi vähiten käytetyimmistä, oli se kuitenkin koettu yhdeksi tarpeellisimmista tukimuodoista. Vapaiden toetutumiseen olisi siis syytä kiinnittää huomiota perhehoitajien jaksamisen tukemiseksi. Vähiten tarpeelliseksi perhehoitajat kokivat lype-ringin kehittämistapaamiset, mentoritoiminnan sekä retket. Vähiten tarpeelliseksi koettujen tukitoimien kohdalla vastaajat valitsivat useammin ”en osaa sanoa” vaihtoehdon kuin hyödyllisemmiksi koettujen vaihtoehtojen kohdalla. Kuvasta 5 on nähtävissä, että harva valitsi vastausvaihtoehtoja 1 tai 2 eli kaikki tukitoimet ovat olleet enemmistön mielestä tarpeellisia heille tai vaihtoehtoisesti vastaajilla ei ole ollut mielipidettä osasta tukitoimista.

Viimeinen kysymys oli avoin ja siinä kysyttiin, mistä muusta tuesta olisi hyötyä lyhytaikaisena perhehoitajana toimimisessa. Tähän kysymykseen vastasi 45,8 % (n= 11) kyselyyn vastanneista. Vastaajien mainitsemia muita hyödyllisiä tukia olisivat positiivinen palaute sekä lastenhoitoapu tapaamisten tai yllättävien menojen ajaksi. Retkiä ja esimerkiksi etuja hotelleihin ja huvipuistoihin toivottiin, kuten myös kehityskeskusteluja ja tapaamisia sijoittajakunnan sosiaalityöntekijän kanssa. Koronan vaikutukset nousivat myös esille, sillä etäyhteydellä tapahtuvia tapaamisia

sosiaalityöntekijöiden kanssa tai webinaareja ei koettu yhtä hyväksi kuin kasvokkaisia kohtaamisia. Vapaiden järjestämisen vaikeus ja lomien vähyys nousi avoimissa vastauksissa useasti esille. Vaikka perhehoitajille kuuluvat lakisääteiset vapaat (perhehoitolaki § 13) ellei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, ei oikeus vapaaseen vaikuta vastausten perusteella aina toteutuvan. Lisäksi perhehoitajien verotus nousi esille yhden vastaajan toimesta, sillä hänen mukaansa tulkintoja ja käytäntöjä verotukseen liittyen on nykyisin paljon.

Kaiken kaikkiaan lyhytkestoista perhehoitoa tarjoavat perhehoitajat vaikuttavat tulosten perusteella olevan tyytyväisiä tarjolla olevaan tukeen, mutta kehitysehdotuksia löytyi usealta vastaajalta. Lisäksi osa tukimuodoista on selkeästi enemmän käytettyjä kuin toiset. Kaikki vastaajat eivät olleet tyytyväisiä saamaansa tukeen tai sen puutteeseen, mutta vastausten keskiarvon perusteella perhehoitajat ovat melko tyytyväisiä saamaansa tukeen ja kokevat jaksavansa työssään hyvin.

6 POHDINTA

Olen seurannut hyvin läheltä kahden perhehoitajan arkea ja huomannut, että tehtävässä jaksaminen ei ole itsestäänselvyys. Perhehoitajat kokevat tehtävässään erilaisia haasteita, kuten esimerkiksi haastavasti käyttäytyvän lapsen oireilun, joten on tärkeää tukea perhehoitajia tehtävässään jaksamisessa (Marjomaa & Laakso 2010, 49–52). Koen lyhytkestoista perhehoitoa tarjoavien perhehoitajien jaksamisen tärkeäksi, joten halusin toteuttaa opinnäytetyön kyseisestä aiheesta. Olin kiinnostunut saamaan vastaukset kysymyksiin, kuinka tyytyväisiä Pohjois-Savon lyhytaikaiset perhehoitajat ovat saamaansa tukeen, mitä tukimuotoja he ovat käyttäneet ja kuinka hyödylliseksi he ovat kokeneet tarjolla olevan tuen. Lisäksi halusin tietää, miten hyvin lyhytaikaiset perhehoitajat kokevat jaksavansa työssään ja minkälaisen muun tuen he kokivat edistävän heidän jaksamistaan.

Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksiköllä on mielestäni laaja valikoima erilaisia tukimuotoja, joilla pyritään edistämään perhehoitajien jaksamista ja hyvinvointia. Oli ilahduttavaa kuulla, että he haluavat toimia opinnäytetyöni toimeksiantajana ja selvittää, kuinka heidän rekisterissään olevat perhehoitajat kokevat tarjolla olevan tuen. Se osoittaa mielestäni sen, että Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikössä halutaan panostaa perhehoitajien hyvinvointiin ja ollaan valmiita kehittämään tukitoimia entistä paremmiksi. Kehittämissyksikössä ei ole aikaisemmin tutkittu lyhytkestoisten perhehoitajien jaksamista ja sitä, kuinka hyödylliseksi he kokevat tarjolla olevan tuen. Tutkimukseni oli siis tarpeellinen.

Vastaukset osoittavat mielestäni hyvin jokaisen perhehoitajan yksilöllisyyden ja kuinka erilaiset tukitoimet koetaan hyödyllisiksi. Esimerkiksi kolmasosa (34,8 %) vastaajista oli joskus osallistunut kehittämissyksikön järjestämälle retkelle, mikä kuului käytetyistä tukitoimista vähiten käytetyimpiin. Kuitenkin kahdessa avoimen kysymyksen vastauksessa toivottiin lisää retkiä eli osasta vastaajista retket oli koettu mieluisiksi ja tarpeellisiksi. Myös mentoritoiminta oli vähän käytetty tukitoimi, sillä joka neljäs (26,1 %) oli käyttänyt palvelua, mutta avoimissa vastauksissa sitä kehuttiin ja ehdotettiin kaikille perhehoitajille pakolliseksi. Tutkimuksen tuloksiin oli mielenkiintoista perehtyä, sillä niistä huomasi, kuinka perhehoitajat kokevat erilaisten asioiden lisäävän heidän jaksamistaan. Sen vuoksi on hyvä, että useita erilaisia tukitoimia on tarjolla, jotta jokainen perhehoitaja voisi saada itselleen sopivaa tukea.

6.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä on noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä eli tutkimus on tehtävä mahdollisimman eettisesti ja luotettavasti. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa, ettei toisen tekstiä plagioida, muiden tutkijoiden työtä kunnioitetaan ja tuloksia ei vääristellä (Hirsjärvi ym. 2009, 26). Tutkimuksessa on tärkeää mahdollisten henkilötietojen huolellinen käsittely ja vastaajien yksityisyyden suojan takaaminen. (Kettunen, Kärki, Näreaho & Päällysaho 2020, 8–9.)

En esimerkiksi kerännyt vastaajista taustatietoja, kuten ikää, asuinkuntaa tai sukupuolta, sillä ne eivät olleet oleellisia tutkimukseni kannalta. Asuinkunta olisi saattanut paljastaa vastaajan henkilöllisyyden, sillä osa perhehoitajista toimii pienillä paikkakunnilla, joissa ei työskentele montaa muuta perhehoitajaa.

Hyvään käytäntöön kuuluu huolellinen suunnittelu ja tarvittavien tutkimuslupien hankkiminen (Hirsjärvi ym. 2009, 24). Tutkimussuunnitelman laatimisen jälkeen hain tutkimuslupaa Siilinjärven kunnalta, jonka jälkeen aloin laatimaan kyselylomaketta (liite 2) ja saatekirjettä (liite 1). Kyselylomake on tehtävä niin, että kysymykset ovat helposti ymmärrettäviä, eikä niitä voi ymmärtää monella tapaa (Hirsjärvi ym. 2009, 193). Kysymysten tai vastausvaihtoehtojen väärinymmärtämistä pyrin ehkäisemään kyselylomakkeen esitestauksella, missä koen onnistuneeni pääsääntöisesti hyvin. Jälkeenpäin jäin kuitenkin miettimään, oliko kyselyn kuudennessa ja kahdeksannessa kysymyksessä vastausvaihtoehtona oleva ”lype-ringin kehittämistapaamiset” epäselvästi ilmaistu vaihtoehto, sillä se koskee vain muutamaa perhettä, jotka toimivat kyseisessä ringissä. Jos nyt tekisin kyselylomakkeen uudelleen, jättäisin ”lype-ringin kehittämistapaamiset” vaihtoehdon kokonaan pois.

Analysoidessani aineistoa pyrin olemaan mahdollisimman huolellinen, ettei näppäilyvirheitä pääse tapahtumaan, mitkä vääristäisivät tuloksia. Lisäksi pyrin suhtautumaan vastausten analysointiin mahdollisimman neutraalisti, jotta en omilla mielipiteilläni vääristäisi avoimien vastausten tulosten tulkintoja. Kyselymenetelmällä toteutetun määrällisen tutkimuksen vahvuutena tutkimuksen luotettavuuden kannalta on se, että tutkijan ja vastaajien välinen suhde on etäinen eli tutkija ei pääse vaikuttamaan vastaustilanteeseen (Vilka 2007, 16).

Vastausten luotettavuuteen vaikuttaa tutkijan huolellisuuden lisäksi myös vastaajien huolellisuus (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Kiireisenä tai väsyneenä voi tapahtua näppäilyvirheitä tai kysymystä ei ajatella rauhassa, vaan vastataan mitä sattuu. Tällaiset vahingot vääristävät tutkimustulosta ja kun tutkimus on tapahtunut sähköisellä kyselylomakkeella, minulla ei tutkijana ole varmuutta, kuinka huolellisesti kysymyksiin on vastattu. Enimmäkseen strukturoitu kyselylomake on osaltaan lisännyt toteuttamani tutkimuksen luotettavuutta, mutta kyselylomakkeen lähetys sähköisesti on puolestaan hieman heikentänyt luotettavuutta.

6.2 Ammatillinen kasvu

Ammatillista kasvuani ajatellen opinnäytetyöprosessi oli monella tapaa opettavainen kokemus. Savonia-ammattikorkeakoulussa on määritelty sosionomin ammatilliset kompetenssit, joihin kuuluvat muun muassa sosiaalialan eettinen osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen (Savonia julkaisuaika tuntematon). Opinnäytetyöprosessi syvensi tietämystäni lastensuojelun palvelujärjestelmästä erityisesti perhehoidon osalta. Esimerkiksi perhehoidon laatusuositukset tulivat lähdekirjallisuutta etsiessä tutuksi ja lyhytkestoisten perhehoitajien täydennyskoulutukseen tarkemmin tutustuessani hahmotin yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden roolin lastensuojelussa entistä paremmin.

Kaikista eniten opinnäytetyöprosessi kehitti tutkimuksellista osaamista, sillä en ole aikaisemmin päässyt tekemään näin isoa tutkimusta ja perehtymään kaikkiin tutkimusta ohjaaviin sääntöihin ja lakeihin. Koen tulevaisuudessa osaavani toimia tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden mukaisesti ja etenkin kykyäni suunnitella tutkimus ja laatia tarvittavat suunnitelmat, on kehittynyt paljon. Vasta opinnäytetyötä tehdessäni huomasin, kuinka tärkeää tutkimuksen huolellinen suunnittelu on.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani huomasin välillä niin sanotusti sokeutuvani omalle tekstilleni, jolloin isotkin virheet jäivät helposti huomaamatta. Jälkeen päin ajateltuna työpari olisi ollut kiva, sillä kirjoittaminen olisi saattanut sujua yhdessä sujuvammin ja opinnäytetyön sisältöön liittyviä asioita olisi voinut pohtia yhdessä. Päädyin kirjoittamaan opinnäytetyön yksin aikataulullisista syistä, mutta tulevaisuudessa aion toimia toisin.

6.3 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Toteuttamani tutkimukseni tulokset jäävät toimeksiantajan eli Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön hyödynnettäväksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli antaa toimeksiantajalle kuva siitä, kuinka heidän rekisterissään olevat perhehoitajat jaksavat työssään ja mitkä tukitoimet ovat tarpeellisia. Kyselyn vastausprosentiksi muodostui 30,4 %, mikä on sähköpostikyselyn vastausprosentiksi odotettava tulos. Tutkimustulosten yleistettävyyden kannalta vastausprosentin olisi hyvä olla korkeampi (Hirsjärvi ym. 2009, 196).

Tutkimukseni vastasi mielestäni hyvin tutkimuskysymyksiini, sillä tuloksista pystyy näkemään, mitkä tukitoimista ovat vastaajien mukaan koettu hyödyllisiksi ja mitkä tukitoimista ovat olleet käytetyimpiä. Lisäksi avoimet kysymykset tarjosivat vastaajille mahdollisuuden kertoa, millaisista muista tukitoimista olisi jaksamisen kannalta hyötyä, jotta Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö voi tarvittaessa laajentaa tukivalikoimaansa entisestään. Sain myös vastauksen siihen, kokevatko lyhytkestoista perhehoitoa tarjoavat perhehoitajat kehittämissyksikön ja sijoittajakunnalta saamansa tuen tarpeelliseksi. Vastauksissa kävi kuitenkin ilmi, etteivät kaikki olleet tyytyväisiä, joten siinä mielessä tutkimukseni oli puutteellinen, sillä heti vastauksia analysoidessani nousi uusi kysymys. Miksi osa perhehoitajista ei ole ollut tyytyväinen saamaansa tukeen?

Määrällinen tutkimus antoi tulokset numeerisessa muodossa ja vastasi sillä tavalla asettamiini tutkimuskysymyksiini, mutta nyt jälkeenpäin huomaan kaipaavani laadullisen tutkimuksen tarjoamaa tietoa. Olisi mielenkiintoista tietää esimerkiksi teemahaastattelun avulla kysymykseen 5 liittyen, miksi osa perhehoitajista ei ole ollut tyytyväinen saamaansa tukeen. Vapaiden järjestäminen nousi myös useassa vastauksessa esille, joten jatkotutkimuksessa voisi selvittää, mikä vapaiden toteutumisessa on hankalaa ja mitkä seikat puolestaan mahdollistavat vapaiden toteutumisen. Tutkimukseni tarjosi yleiskuvan lyhytkestoisten perhehoitajien tuen tarpeesta Pohjois-Savon alueella ja sen pohjalta voi lähteä tutkimaan tarkemmin yksittäisiä asioita liittyen perhehoitajien jaksamiseen ja tukitoimien toimivuuteen liittyen.

LÄHTEET

- Araneva, Mirjam 2016. Lapsen suojele. Toteuttaminen ja päätöksenteko. Helsinki: Alma Talent.
- Araneva, Mirjam 2018. Lastensuojelun perhehoito. Helsinki: Alma Talent.
- Eksote 2021. Perhehoidon opas 2021. Pdf-tiedosto. 2021.
<https://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/lastensuojelu/lastensuojelun-perhehoito-ja-sijaisperheet/Documents/Perhehoidon%20opas%202021.pdf>. Viitattu 19.10.2021.
- Forsell, Martta, Kuoppala, Tuula & Säkkinen, Salla 2020. Lastensuojelu 2019. Lastensuojeluilmoitusten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Pdf-tiedosto.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140215/Tr28_20.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 25.11.2020.
- Heino, Tarja & Säles, Emilia 2017. Lasten ja perheiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaava perhehoito. Kohti perhehoidon laadun vahvistamista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kirjayhtymä Oy.
- Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas, näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 202.
- Karjalainen, Leila 2010. Tilastotieteen perusteet. Keuruu: Otava Oy.
- Kettukuja, Minerva, Maula, Raija & Vaattovaara, Virpi 2018. Lastensuojelun lyhytaikainen perhehoito. PRIDE-valmennuksen lisämateriaali. Jyväskylä: Pesäpuu ry.
- Kettunen, Jyrki, Kärki, Anne, Näreaho, Susanna & Päällysaho, Selina 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Pdf-tiedoto. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDE%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. Viitattu 1.12.2020.
- Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 2021. Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelut ja kustannukset vuonna 2020. Pdf-tiedosto.
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_06_02_Kuusikko_Lastensuojelu_2020.pdf. Viitattu 19.10.2021.
- Laakso, Riitta 2019. ”Ne näki musta” Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset. Raportti 1/2019. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137484/URN_ISBN_978-952-343-267-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 16.2.2021.
- Lastensuojelulaki 2007/417. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L10P50>. Viitattu 19.10.2020.
- Lastensuojelun keskusliiton politiikkasuositus 2020. Laadukkaan sijaishuollon toimintaedellytykset on turvattava. Pdf-tiedosto. https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/LSKL_Politiikkasuositus1-2020_sijaishuolto.pdf. Viitattu 19.10.2020.
- Lastensuojelun käsikirja julkaisu aika tuntematon d. Huostaanotto. Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto>. Viitattu 23.2.2021.

Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon b. Lastensuojelun arvot ja periaatteet. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-arvot-ja-periaatteet>. Viitattu 1.4.2021.

Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon a. Mitä on lastensuojelu? Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>. Viitattu 1.4.2021.

Lastensuojelun käsikirja julkaisuaika tuntematon c. Sijoitus avohuollon tukitoimena. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/sijoitus-avohuollon-tukitoimena>. Viitattu 23.2.2021.

Malja, Marjo, Puustinen-Korhonen, Aila, Petrelius, Päivi & Eriksson, Pia (toim.) 2020. Quality Recommendation for Child Welfare. Publications of the ministry of social affairs and health 2020:28. Pdf-tiedosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162454/STM_2020_28_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 19.10.2020.

Marjomaa, Paula & Laakso, Milja 2010. Terveisiä täältä kodista! Lasten, sijaisvanhempien, syntymävanhempien ja sosiaalityöntekijöiden näkökulmia lastensuojelun perhehoitoon. Pdf-tiedosto. <http://frantic.s3-eu-west1.amazonaws.com/pelastakaalapset/2015/10/13111545/Perhehoitoraportti201010.pdf>. Viitattu 19.10.2020.

Noro, Anja 2019. Omais- ja perhehoidon kehitys vuosina 2015–2018. Päätelmät ja suositukset jatkotoimenpiteiksi. Pdf-tiedosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161377/R_61_2018_OMPE_11022019.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 14.4.2021.

Perhehoitolaki 263/2015. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150263>. Viitattu 12.1.2020.

Perhehoitoliitto julkaisuaika tuntematon. Lastensuojelun perhehoidon vahvuudet. Verkkojulkaisu. https://www.perhehoitoliitto.fi/minustako_perheoitaja/lasten_ja_nuorten_perhehoito/perhehoidon_vahvuudet. Viitattu 16.11.2021.

Pesäpuu ry 2021. Mitä PRIDE-valmennus on? Verkkojulkaisu. <https://pesapuu.fi/toiminta/perhehoito/valmennus/>. Viitattu 9.3.2021.

Pukkio, Saana & Hipp, Tiia 2016. Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Lastensuojelun keskusliitto. Verkkojulkaisu. <https://indd.adobe.com/view/20b2f887-cb62-4df2-8746-f29911d02ddf>. Viitattu 23.2.2021.

Pynnönen, Jaana 2016. Sijaisvanhemmuudessa tarvittavien valmiuksien arviointi PRIDE-ennakkovalmennuksessa. Jyväskylä: Pesäpuu ry.

Savonia julkaisuaika tuntematon. Osaamistavoitteet. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=IS&krtid=1190&tab=2>. Viitattu 21.11.2021.

Siilinjärvi julkaisuaika tuntematon. Tuet. Verkkojulkaisu. <https://www.siilinjarvi.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/pohjois-savon-lastensuojelun-kehittamisyksikko/alueellinen-tukipaletti/>. Viitattu 1.12.2020.

STM julkaisuaika tuntematon. Lastensuojelu. Sosiaali- ja terveysministeriö. Verkkojulkaisu. <https://stm.fi/lastensuojelu>. Viitattu 14.1.2021.

STM 2020. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus 2020–2022. Ohjelma ja hankeopas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:3. Pdf-tiedosto.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162004/STM_2020_3_j.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 23.2.2021.

Suomen perustuslaki 1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 14.1.2021.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2021. Lastensuojelu. Verkkojulkaisu. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/ehkaiseva_lastensuojelu. Viitattu 23.2.2021.

Tähtinen, Juhani, Laakkonen, Eero & Broberg, Mari 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Pdf-tiedosto.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf?sequence=5&isAllowed=y. Viitattu 8.10.2021.

Törrönen, Marita, Hänninen, Kaija, Jouttimäki, Päivi, Lehto-Lundén, Tiina, Salovaara, Petra & Veistilä, Minna 2016. Vastavuoroinen sosiaalityö. Helsinki: Gaudeamus.

Unicef julkaisuaika tuntematon. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Pdf-tiedosto. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf. Viitattu 23.2.2021.

Vaattovaara, Virpi & Maula, Raija 2010. "Ettei joudu silleen yllättäen vaan johonkin". Lyhytaikainen perhehoito osana lastensuojelun avo- ja sijaishuoltoa. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <https://frantic.s3.eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/2016/01/26134457/Lastensuojelun-lyhytaikainen-perhehoito.pdf>. Viitattu 18.10.2021.

Vehkalahti, Kimmo 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

LIITE 1: KYSELYN SAATEKIRJE

Hei perhehoitaja!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija ja teen opinnäytetyötä yhteistyössä Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kyselylomakkeen avulla selvittää, millaisen tuen te perhehoitajat olette kokeneet tarpeelliseksi ja millaista tukea te mahdollisesti kaipaatte. Tavoitteena on saada käsitys, tuetaanko teitä lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavia perhehoitajia tarpeeksi, jotta te jaksatte tehtävässänne hyvin ja pystytte tuottamaan laadukasta perhehoitoa sitä tarvitseville lapsille ja nuorille.

Kerään tutkimusaineistoa oheisella kyselylomakkeella ja osallistuminen on vapaaehtoista. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonyymisti ja vastauksia käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto kerätään ainoastaan tähän opinnäytetyöhön ja aineisto hävitetään välittömästi analyysin valmistuttua.

Vastausaikaa on heinäkuun loppuun 31.7.2021 asti. Toivon, että ennättäisitte vastata lyhyeen kyselyyn. Mukavaa kesän jatkoa ja kiitos jo etukäteen vastaamisesta!

Ystävällisin terveisin

Reeta Keijonen, sosionomiopiskelija

Reeta.Keijonen@edu.savonia.fi

LIITE 2: SÄHKÖINEN KYSELYLOMAKE

Kysely lyhytaikaista perhehoitoa tarjoaville perhehoitajille tuen tarpeen kartoittamiseksi.

1. Mihin seuraavista ryhmistä kuulut? (Valitse yksi)

- Kuopion ja Siilinjärven kiireellisiä sijoituksia vastaanottavien lyhytaikaisten perhehoitajien päivystysrinkiin. (4-6 perhettä)
- Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön yhteistyökuntien käytettävissä olevaan lyhytaikaisten perhehoitajien joukkoon.
- Olen käynyt lype-täydennyskoulutuksen, mutta en ole juuri nyt aktiivisesti käytettävissä.

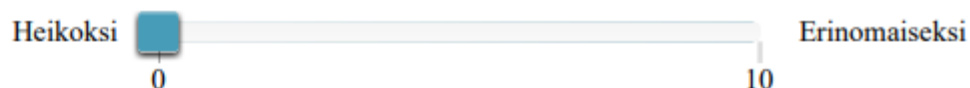
2. Kuinka monta vuotta olet toiminut lyhytaikaisena perhehoitajana?

- alle vuosi
- 1-3 vuotta
- 4-6
- yli 6 vuotta

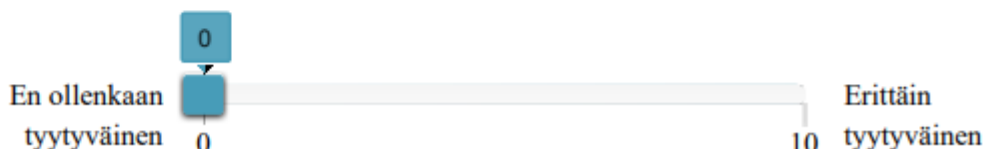
3. Kuinka monta lasta perheessäsi on ollut lyhytaikaisesti sijoitettuna viimeisen vuoden aikana?

- Ei yhtään
- 1-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- yli 20 lasta

4. Millaiseksi arvioisit tällä hetkellä jaksamisesi lyhytaikaisena perhehoitajana?

5. Miten tyytyväinen olet sijoittajakunnalta ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksiköltä saamaasi tukeen?

6. Oletko käyttänyt seuraavia sijoittajakunnan tai Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön tarjoamia tukimuotoja lyhytaikaisena perhehoitajana?

	1 Kyllä	2 En
Järjestetyt vertaistapaamiset	☐	☐
Kehityskeskustelut	☐	☐
Lype-ringin kehittämistapaamiset	☐	☐
Mentoritoiminta	☐	☐
Muilta perhehoitajilta saatu tuki	☐	☐
Perhehoitajan vapaat	☐	☐
Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön koordinoimat retket	☐	☐
Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön tiedottamat webinaarit	☐	☐
Puhelu sosiaalityöntekijän kanssa	☐	☐
Taaaminen sosiaalityöntekijän kanssa	☐	☐
Työnohjaus	☐	☐
Täydennyskoulutus	☐	☐

7. Oletko käyttänyt muita kuin yllämainittuja sijoittajakunnan tai Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön tarjoamia tukimuotoja lyhytaikaisena perhehoitajana? Mitä ja kuinka tarpeelliseksi koit saamasi tuen?

8. Kuinka tarpeellisiksi koet seuraavat tukimuodot sinulle lyhytaikaisena perhehoitajana? 1= en lainkaan tarpeelliseksi, 3= en osaa sanoa, 5= todella tarpeelliseksi.

	1 	2 	3 	4 	5
Järjestetyt vertaistapaamiset	☐	☐	☐	☐	☐
Kehityskeskustelut	☐	☐	☐	☐	☐
Lype-ringin kehittämistapaamiset	☐	☐	☐	☐	☐
Mentoritoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Muilta perhehoitajilta saatu tuki	☐	☐	☐	☐	☐
Perhehoitajan vapaat	☐	☐	☐	☐	☐
Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisyksikön koordinoimat retket	☐	☐	☐	☐	☐
Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisyksikön tiedottamat webinaarit	☐	☐	☐	☐	☐
Puhelu sosiaalityöntekijän kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Tapaaminen sosiaalityöntekijän kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Työnohjaus	☐	☐	☐	☐	☐
Täydennyskoulutus	☐	☐	☐	☐	☐

9. Mistä muusta tuesta arvioisit olevan hyötyä toimiessasi lyhytaikaisena perhehoitajana?
